

การศึกษาโรงเรียนอัตโนภิวัตน์ในราชอาณาจักรกัมพูชา

A Study of Autonomous School in The Kingdom of Cambodia

ดวงกมล บางชวด¹, เฟื่องอรุณ ปรี่ดีดิลก²

Doungkamol Bangchud¹, Fuangarun Preededilok²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษารูปแบบของโรงเรียนอัตโนภิวัตน์ (Autonomous School) ในราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) การสัมภาษณ์ (Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview)

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบของโรงเรียนอัตโนภิวัตน์ของราชอาณาจักรกัมพูชาเป็นไปตามนโยบาย New Generation School ที่เริ่มในโรงเรียนนำร่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2559 เน้นการสอนเรื่อง STEM ศึกษา (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์และคณิตศาสตร์) ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสามารถทั้งปรับการเรียนการสอนตามนโยบายทั้งโรงเรียนหรือบางส่วนของโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬา มีบทบาทในการปรับปรุงเรื่องกฎเกณฑ์ทุกด้าน โดยเฉพาะการบริหารบุคลากร ในเรื่องวิชาการและงบประมาณได้รับการสนับสนุนจากองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) คือ Kampuchean Action for Primary Education หรือ KAPE ส่วนชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องการบริหารจัดการทั่วไป

คำสำคัญ: การจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ โรงเรียนอัตโนภิวัตน์ การศึกษากัมพูชา

Abstract

The objective was to study the participatory system in area-based of Cambodia education This research used qualitative method research design; documentary research, interview and group interview.

The results of research synthesis were: the autonomous school in Cambodia showed by the New Generation School policy, started in pilot secondary schools since 2016, focused on STEM Education (science, technology, engineering and mathematics). The school could choose to involve by some classroom or all the school. The Ministry of Education, Youth

¹ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Faculty of Education, Chulalongkorn University

and Sports was taken part to reform all the regulations; especially the personal management. for the academic and budget were support by the non-governmental organizations; Kampuchean Action for Primary Education or KAPE. community also participated in school general administration.

Keywords: Area-based management in Education, Autonomous school, Cambodia Education

บทนำ

การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้ดำเนินการไปตามหลักการกระจายอำนาจและการปกครองตนเอง (Decentralization and Local Self-government) ตั้งแต่หลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่การถ่ายโอนอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ในทางการศึกษาก็ได้รับผลจากแนวคิดดังกล่าวเช่นกัน จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 โดยมีเนื้อหาสาระเพื่อการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากผู้รับผิดชอบในส่วนกลางไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาในส่วนภูมิภาค โรงเรียนและประชาชนในท้องถิ่นมากขึ้น การดำเนินการดังกล่าวจึงมีความหลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่อีกทั้งยังต้องเชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศที่สอดคล้องกับบริบทโลกด้วย

ตามบทพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีเนื้อหาเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษาสรุปได้ว่าให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น มีส่วนรวมในการระดมทรัพยากรเพื่อจัดการศึกษาให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้าน

วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรงซึ่งเป็นไปตามหลักการของการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) วิธีการหนึ่งที่เริ่มดำเนินการไปแล้วคือ การปรับเปลี่ยนสถานะของโรงเรียนให้เป็นนิติบุคคลในลักษณะของโรงเรียนอัตตโนวิวัฒน์ (Autonomous School) ซึ่งหมายถึง โรงเรียนที่ได้รับการกระจายอำนาจการบริหารงาน มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการตัดสินใจบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ การเงินและงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้แก่ ครอบครัว ชุมชน องค์กรภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชน ให้มีส่วนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียน โรงเรียนที่มีการบริหารงานแบบอัตตโนวิวัฒน์ในประเทศไทยในปัจจุบัน ยังคงมีอุปสรรคอยู่โดยเฉพาะเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนในขั้นตอนการนำนโยบายสู่การปฏิบัติหลายประการ ส่งผลให้ภาพรวมการพัฒนาการศึกษาของประเทศได้รับผลกระทบไปด้วย

เมื่อเป็นเช่นนี้ งานวิจัยจึงได้ให้ความสนใจศึกษาเรื่องการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาในต่างประเทศซึ่งพบว่าเริ่มขึ้นราวปี 1980 ในประเทศแถบยุโรปที่เชื่อว่า การจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพที่ต้นนั้น โรงเรียนต้อง

รับผิดชอบการจัดการศึกษาทั้งหมดของโรงเรียนเอง ไม่ใช่รับผิดชอบเพียงการจัดการเรียนการสอนเพียงแต่ในห้องเรียน และต้องมีการปฏิรูประบบโครงสร้างและการจัดการศึกษาเป็นหลายรูปแบบ อีกทั้งยังต้องสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นด้วย เพราะรัฐบาลตระหนักดีว่า เมื่อมีประชากรที่ด้อยส่งผลถึงการเพิ่มผลผลิตและการเติบโตของเศรษฐกิจทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศด้วย (Cheng, 1990 และ Fiske อ้างถึงในกระทรวงศึกษาธิการ, 2546) หลักการสำคัญของการบริหารและจัดการศึกษาในประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไปคือ หลักการกระจายอำนาจที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีอำนาจตัดสินใจต่อสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง ท้องถิ่น และสังคมโดยรวม หลักความเสมอภาคที่ให้สิทธิเสรีภาพกับบุคคลอย่างเท่าเทียมและมีทางเลือกที่หลากหลาย หลักความร่วมมือที่จะให้ตรวจสอบของโรงเรียน ครูและนักเรียน และหลักการมีอำนาจอิสระในการดำเนินงานภายใต้กฎหมายที่รองรับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

อย่างไรก็ดี ประเทศที่ได้ดำเนินการกระจายอำนาจทางการศึกษาแล้วส่วนมากจะเป็นประเทศในกลุ่มยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาที่มีบริบทแตกต่างจากประเทศไทยอยู่มาก หากศึกษาประเทศในกลุ่มประเทศใกล้เคียงกันอาจทำให้นำมาปรับใช้ได้มากกว่า ทั้งนี้ ราชอาณาจักรกัมพูชาได้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศที่ตั้งอยู่บนฐานความต้องการของประชาชนในชุมชนด้วยเช่นกัน จึงได้กำหนดแนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาไปตามยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ.2557-2561 (Education Strategic Plan 2014-2018) ของกระทรวง ศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬาซึ่งวิเคราะห์ถึงผลของการจัดการศึกษาจากแผนยุทธศาสตร์การศึกษาฉบับก่อนและศึกษาถึงความท้าทายสำหรับการศึกษาของกัมพูชาในอนาคตไว้หลาย

ประการโดยมีข้อสำคัญหนึ่งที่กล่าวถึงความร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาไว้ว่า “การเตรียมความพร้อมในการกระจายอำนาจทางการศึกษาโดยสร้างจุดแข็งและระบบการบริหารงาน การเตรียมการที่ดีโดยการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาผู้บริหาร ครูใหญ่ โดยเป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดและศึกษาธิการในพื้นที่ (The Provincial Office of Education and the District Office of Education) รวมถึงการติดตามการดำเนินงานและการสนับสนุนโรงเรียน” จนกระทั่งนำไปสู่นโยบาย New Generation Schools (NGS) ในปี พ.ศ.2559 เพื่อพัฒนาโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยุคใหม่ (Policy Guidelines for New Generation School for Basic Education in Cambodia, 2016) ซึ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียนตามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะกลุ่มวิชา STEM ศึกษา (วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬา สถาบันการศึกษา องค์กรไม่แสวงหากำไร (NGOs) และชุมชน โดยเริ่มดำเนินการในโรงเรียนนำร่องทั้งที่มีความพร้อมและไม่มีความพร้อมไม่ก็แห่ง และได้ขยายผลออกไปยังโรงเรียนอื่นๆ มากขึ้นทั่วประเทศในเวลาต่อมา

บทความวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ มีวัตถุประสงค์คือ 1.เพื่อศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของโรงเรียนอัตตโนวิถีวัตน์ในประเทศสหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ มาเลเซียและกัมพูชา 2.เพื่อถอดบทเรียนกรณีศึกษาโรงเรียนที่มีการใช้รูปแบบของโรงเรียนอัตตโนวิถีวัตน์ และ 3.เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมของไทย หากแต่บทความฉบับนี้เป็น การนำเสนอผลการวิจัยเฉพาะราชอาณาจักรกัมพูชาเท่านั้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบของโรงเรียนอัตโนมัติ (Autonomous school) ในราชอาณาจักรกัมพูชา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Documentary research) ในประเด็นดังนี้ 1) บริบทของประเทศ 2) การให้ความสำคัญและหลักการของการบริหารและการจัดการศึกษา โรงเรียนอัตโนมัติ ด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป 3) การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชนในพื้นที่กับการจัดการศึกษา และ 4) ปัจจัยเงื่อนไขความสำเร็จของโรงเรียนอัตโนมัติ เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิจากมหาวิทยาลัยและหน่วยงานการศึกษาในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร) ในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาเอกสารเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 การสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) ผู้บริหาร ครูและผู้แทนองค์กรไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) 2 โรงเรียนในกรุงเทพมหานครคือ Preah Sisowath High School เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2561 และ Prek Leap School เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2561 ในประเด็นเรื่อง ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงาน การแก้ปัญหา การยอมรับจากชุมชน รวมถึงความเห็นถึงแนวการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์

จากนั้น นำผลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นข้อสรุปอุปนัย (Inductive summary) เพื่อให้ได้ผลการศึกษาโรงเรียนอัตโนมัติในราชอาณาจักรกัมพูชามาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ และนำเสนออยู่ทศศาสตร์การบริหารจัดการโรงเรียนอัตโนมัติของประเทศไทยอันเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่องระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ต่อไป

ผลการวิจัย

1. บริบทของโรงเรียนอัตโนมัติของราชอาณาจักรกัมพูชา

การศึกษาของราชอาณาจักรกัมพูชา ดำเนินงานภายใต้วิสัยทัศน์กัมพูชา พ.ศ.2573 หรือ Cambodia Vision 2030 เพื่อการเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับบน (Upper-middle income) และเป็นประเทศที่มีรายได้สูงในปี พ.ศ.2593 (“Rectangular Strategy”, Phase III) ซึ่งรัฐบาลตระหนักว่า การจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวก็ต้องพัฒนาคุณภาพประชากรให้เหมาะสมกับทิศทางการพัฒนาประเทศที่กำลังก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ เยาวชน และกีฬา จึงได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การศึกษา พ.ศ. 2557-2561 (The Education Strategic Plan (ESP) 2014-2018) ซึ่งจากข้อมูลสถิติใน Public Education Statistic & Indicators พ.ศ. 2560 ระบุว่า กัมพูชามีประชากรประมาณ 16 ล้านคน มีโรงเรียนทุกประเภท 12,889 โรง มีจำนวนนักเรียนทั้งที่สมัครเข้าใหม่และกลับเข้ามาในระบบการศึกษาจำนวน 3,232,639 คน (นักเรียนชาย 1,659,386 คน และนักเรียนหญิง 1,573,253 คน) มีจำนวนบุคลากรทางการศึกษาทั้งที่เป็นผู้สอนและสนับสนุนทั้งสิ้น 111,148 คน (แบ่งเป็นผู้สอน 92,444 คน และฝ่ายสนับสนุน 18,704 คน)

การดำเนินงานของราชอาณาจักรกัมพูชา ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น แต่ก็ได้มีการกำหนดนโยบาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องยอมรับข้อจำกัดหรือปัญหาในอดีต วุฒิสัย เนียเทศ (2559) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านการศึกษา ของราชอาณาจักรกัมพูชาไว้ว่ามีปัญหาด้วยกัน 3 ประการคือ 1. ด้านบุคลากร กล่าวคือ ครูไม่ ได้รับผลตอบแทนเท่าที่ควรทำให้ต้องสอนพิเศษ มากขึ้น ดังนั้น นักเรียนที่ได้เรียนพิเศษจะมีผล การเรียนที่ดีกว่าส่งผลถึงการเกิดปัญหาความ เหลื่อมล้ำทางการศึกษา 2. ขาดแคลนโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในพื้นที่ห่างไกล ขาด อุปกรณ์พื้นฐานสำหรับการจัดการเรียนการสอนใน โรงเรียนทั่วไป จึงเป็นการสอนแบบ Chalk and Talk เป็นส่วนมาก เป็นการเรียนแบบบรรยาย มากกว่าการให้ได้ทดลองหรือปฏิบัติจริง และ 3. ประชาชนยากจนจึงไม่สามารถส่งบุตรหลานทุก คนเข้าเรียนได้ จึงมักพบว่าเด็กชายมีโอกาสเรียน มากกว่าเด็กหญิง

อย่างไรก็ดี รัฐบาลกัมพูชาตระหนักถึง ปัญหาดังกล่าว จึงเร่งแก้ไขและคาดหวังว่าจะ ประสบผลสำเร็จในเร็ววันนี้ตามแนวทางการ ปฏิรูปการศึกษาของประเทศที่เรียกว่า National Education for All คือการปฏิรูปการศึกษาที่ดำเนิร งานควบคู่กับการสร้างการมีส่วนร่วมในลักษณะ หุ้นส่วน (Partnership) จากทั้งในและนอกส่วน ของภาครัฐ เกิดการส่งเสริมการศึกษาภาคเอกชน การศึกษานอกระบบโรงเรียน แนวทางการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่มีชุมชนเป็นฐาน (Community-based Lifelong Learning) นำเสนอเป็น 3 นโยบาย กล่าวคือ 1) การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการ จัดการศึกษาทางเลือก โดยที่รัฐเพิ่มงบประมาณ ด้านการสร้างห้องเรียน หอพัก การจัดหาครู และ ภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมการจัดการเรียนการสอน ที่มีการฝึกงานในสถานประกอบการในพื้นที่ด้วย

2) การปฏิรูปกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษา ในพื้นที่ห่างไกล การปรับปรุงกฎหมายที่เอื้อต่อ การดำเนินงาน การฝึกอบรมข้าราชการ เจ้าหน้าที่ ของรัฐให้เข้าใจเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ เหมาะสมกับพื้นที่ และการสร้างกรอบการทำงาน ที่เกิดจากความร่วมมือของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ครู และผู้ประกอบการในพื้นที่ที่ชัดเจน และ 3) การให้อำนาจการบริหารงานของหน่วยงาน รัฐในพื้นที่ยืดหยุ่นการทำงานเพื่อประโยชน์สูงสุด สามารถกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ ตอบสนองนโยบาย ยุทธศาสตร์ของรัฐและความ ต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้วย

การดำเนินงานของโรงเรียนอัสตโนภิวัดน์ ในกัมพูชาดำเนินงานได้ระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังมีได้ กว้างขวางมากนัก ดังที่ Dr.Sot Sok จาก Faculty of Education, Royal University of Phnom Penh (สัมภาษณ์ 31 กรกฎาคม 2561) กล่าวไว้ ว่ากัมพูชายังไม่ได้จำกัดความหมายของระบบการ มีส่วนร่วมทางการศึกษาไว้อย่างชัดเจนเพราะเริ่ม ดำเนินงานมาไม่นานนัก และได้ให้ความหมายของ โรงเรียนอัสตโนภิวัดน์ไว้ว่า การที่สถานศึกษาได้ อิสระในการบริหารงานมากขึ้น ซึ่งแม้ว่ายังไม่ได้รับ อิสระทั้งหมดโดยสมบูรณ์เช่น ในเรื่องงบประมาณ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ มีการปรับเปลี่ยนระเบียบ ราชการหลายประการ มีกระบวนการสร้างความ เข้าใจกับข้าราชการในเรื่องวิชาการ การบริหาร งานทั่วไปและงานบริหารบุคลากร ซึ่งเมื่อพิจารณา แล้วสามารถวิเคราะห์ได้ว่ารัฐบาลได้กำหนดไว้ ในนโยบาย New Generation Schools (NGS) ซึ่งริเริ่มเมื่อปี พ.ศ.2559 ในโรงเรียนนาร่อง มี แนวทางการดำเนินงานดังนี้ 1. การให้อำนาจกับ โรงเรียนเรื่องการบริหารจัดการที่ภายใต้กฎหมาย ที่กำหนด 2. มีคณะกรรมการชุดใหม่ของโรงเรียน เพื่อกำกับดูแลและบริหารโรงเรียน 3. การสร้าง ระบบมาตรฐานที่จะอำนวยความสะดวกต่อดำเนิน

งาน 4. ให้อิสระขับเคลื่อนนวัตกรรมการจัดการศึกษา 5. สามารถจัดระบบการศึกษาให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 6. การร่วมสร้างเทคโนโลยีทางการศึกษา การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 7. การพัฒนามาตรฐานการจัดการเรียนการสอน ผ่านการสอบแข่งขันบรรจุครู การสร้างแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของครู การกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ซึ่งเชื่อมโยงกับโอกาสของการพัฒนาให้มีความเป็นมืออาชีพ เช่น การให้ทุนการศึกษา และ 8. การขยายการให้บริการ การศึกษากับเยาวชนซึ่งประกอบด้วยการให้บริการ การให้คำปรึกษา การสนับสนุนช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การทำงานเป็นโครงการ ชมรม การเรียนทางไกล หรือการจัดการศึกษาทักษะชีวิต

2. หน่วยงานที่สนับสนุนโรงเรียน
อัตตโนวิวัฒน์

2.1 กระทรวงศึกษาธิการ เยาวชนและกีฬา เป็นหน่วยงานระดับชาติมีหน้าที่

1. ดูแล ให้คำปรึกษา พร้อมทั้งร่วมแก้ปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียน มีระบบการคัดเลือกโรงเรียนที่เข้มงวดโดยพิจารณาว่าเป็นโรงเรียนที่มีแนวโน้มว่าจะสามารถดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานและประสบความสำเร็จได้

2. สร้างแรงจูงใจเรื่องความดีความชอบ การให้ค่าตอบแทนที่เหมาะสมเพื่อให้ครูลดการสอนพิเศษ สนับสนุนการพัฒนาครูทั้งทักษะความรู้ และทัศนคติ การปรับกฎเกณฑ์ที่เอื้อต่อการโอนย้ายครูให้สามารถทำงานในโรงเรียนที่เหมาะสมกับสมรรถนะของครูแต่ละคน

3. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและชุมชน โดยเฉพาะเรื่องความสำคัญของการให้ตรงกับความต้องการ เช่น STEM ศึกษา การสอนภาษาต่างประเทศ และการสอนอื่นๆ

4. มีกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม

5. ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เรื่องการออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงอาคาร ห้องเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวกของโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

2.2 โรงเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียนที่มีทักษะการบริหารงานที่ดี ทัศนคติที่ดีต่อนโยบาย เข้าใจภาพรวมและสามารถยอมรับผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นไม่ว่าจะดำเนินงานสำเร็จหรือไม่ก็ตาม และสามารถสรรหาคณะกรรมการของโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันได้

2. การทำงานกับองค์กรภายนอก สร้างนวัตกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

3. สนับสนุนให้เยาวชนเข้าร่วมการบริหารจัดการกิจกรรมต่างๆ ในโรงเรียน เช่น การสร้างศูนย์เยาวชนภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมพิเศษ การสนับสนุนการตั้งกองทุนพิเศษให้กับโรงเรียน การมีศูนย์ให้คำปรึกษา รวมถึงการลดจำนวนนักเรียนต่อห้องด้วย

4. การเพิ่มชั่วโมงการเรียนและการสอนที่เน้นการปฏิบัติและกิจกรรมรายบุคคล

5. สร้างรูปแบบ School in a School นั่นคือการสร้างการแข่งขันต่างๆ สำหรับกลุ่มผู้บริหาร ครู นักเรียน การสร้างหลักสูตรใหม่ รวมถึงการกำหนดเกณฑ์การประเมินต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ต่อการพัฒนาระบบและโรงเรียนที่ทำลายมากขึ้น

2.3 หน่วยงานสนับสนุนจากภายนอก

1. มีเครือข่ายที่มีใช้หน่วยงานของรัฐ (Non-state Actors (NSAs)) แต่มีความเข้มแข็ง และสามารถช่วยโรงเรียนได้อย่างต่อเนื่อง

2. ร่วมพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนกับครู เช่น การปรับปรุงหลักสูตร เทคนิค

การสอน การใช้แผนการสอนอิเล็กทรอนิกส์ หรือ E-Learning การจัดทำตำราหรือใบงาน ฯลฯ

3. ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐในการปรับเปลี่ยนแนวคิดเพื่อร่วมกันดำเนินงานของโรงเรียนที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน และครู

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวคิด A High Level Task Force ด้วยความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในประเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษานับฐานความต้องการของประชาชนในพื้นที่ มีเป้าหมายระยะยาวคือ การพัฒนาเยาวชนแบบ “องค์รวม” ตามความเหมาะสมของบริบทชุมชน ปัจจุบันพบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ของชุมชน สมาคมผู้ปกครองครูจากชุมชน พระสงฆ์ทำหน้าที่สอน และได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนและองค์กรไม่หวังผลกำไรต่างๆ (NGOs) รายได้ของโรงเรียนจากการบริจาคของชุมชน หรือจากต่างประเทศ ต่อโรงเรียนเฉลี่ยทั้งประเทศเป็นเงิน 5,179,075 บาท (ประมาณ 42,000 บาท) ซึ่งคิดเป็น 20,086 บาทต่อนักเรียน 1 คน (ประมาณ 160 บาท) (Department of Education Management Information System (2017: 28)

อย่างไรก็ดี การสร้างการมีส่วนร่วมของราชอาณาจักรกัมพูชายังอยู่ในระยะเริ่มต้น รัฐจึงยังมีบทบาทอย่างมากในช่วงนี้ กล่าวคือ เริ่มจากนโยบายการพัฒนาอาชีวศึกษาจากการทำความเข้าใจความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในตลาดแรงงานโดยตรงมาปรับการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรม General Secondary Education and Technical Education High School (GTHS) เพื่อฝึกให้นักเรียนเป็นช่างเทคนิคที่มีคุณภาพ อีกทั้งยังสนับสนุนด้านการเรียนวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา

หน่วยงานที่มีส่วนอย่างมากที่ร่วมดำเนินงานตามนโยบาย NGS คือ Kampuchean Action for Primary Education หรือ KAPE เป็นหน่วยงานที่ไม่แสวงหาผลกำไร (NGOs) ก่อตั้งอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ.2542 เริ่มทำงานกับกระทรวงมหาดไทยจัดทำโครงการและงานวิจัยเรื่องการศึกษาทุกระดับในประเทศ ปัจจุบัน (พ.ศ. 2561) มีโรงเรียนที่ KAPE มีส่วนร่วมในการสนับสนุน (ทุกประเภท ทุกนโยบาย) จำนวน 165 โรงเรียน ใน 13 จังหวัด มีนักเรียนที่ได้รับผลทั้งสิ้นกว่า 71,000 คน และ 1,650 ผู้บริหารและครู การทำงานของ KAPE จะเป็นการทำงานแบบระยะยาวร่วมกับกระทรวงศึกษา เยาวชนและกีฬา รวมถึงองค์กรทางการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ (http://www.kapekh.org/files/report_file/92-en.pdf) สำหรับการเข้าร่วมโครงการ NGS นี้ มีนักเรียนจำนวน 2,343 คนเข้าร่วมโครงการ ใช้งบประมาณปี 2017 ไปทั้งสิ้น 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (เฉลี่ยค่าใช้จ่าย 512 เหรียญสหรัฐต่อนักเรียน 1 คน) ดำเนินงานใน 4 จังหวัดคือ พนมเปญ กำปงจาม กันดาล และกำปงสปีอ ประกอบด้วยโรงเรียนมัธยม 4 โรง และโรงเรียนประถมศึกษา 3 โรง

นอกจากการมีส่วนร่วมของ KAPE แล้ว ในบางโรงเรียนยังมีหน่วยงานอื่นๆ ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาโรงเรียนตัวอย่างที่ได้รับคำแนะนำจากกระทรวงศึกษาธิการ ของกัมพูชาว่าแม้เริ่มดำเนินงานแต่มีผลงานที่ดีจำนวน 2 โรงเรียน ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เดินทางไปสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและครูที่ราชอาณาจักรกัมพูชาระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม-1 สิงหาคม 2561 มีรายละเอียดดังนี้

1. โรงเรียนพระสีสุวัตต์ (Preah Sisowath High School) กรุงพนมเปญ เป็นโรงเรียนที่เก่า

แก่ที่สุดของประเทศ ก่อตั้งมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2416 แบ่งการศึกษาเป็น 2 รูปแบบคือเรียนแบบปกติครึ่งหนึ่งและแบบ NGS อีกครึ่งหนึ่งในแต่ละระดับชั้น

2. Prek Leap High School กรุงเทพมหานคร เข้าร่วมโครงการ NGS ในปี พ.ศ.2561 จึงมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งระดับชั้นเข้าร่วมโครงการเท่านั้น

การนำเสนอกรณีศึกษาในบทความนี้ จะนำเสนอเป็น 4 ประเด็นโดยวิเคราะห์จากข้อมูลทั้ง 2 โรงเรียนพร้อมกัน

1) การบริหารวิชาการ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบกระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกับหน่วยงานการคลังและเศรษฐกิจ ดำเนินงานมหาวิทยาลัยภายใต้ ERC Education Research Council ซึ่งเป็นการระดมสมองของนักวิชาการ ครู ในโรงเรียนและ NGOs ในแต่ละพื้นที่ โดยจะร่วมกันสอบถาม เก็บข้อมูลจากโรงเรียนต่างๆ เพื่อพัฒนาทางวิชาการ สร้างความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการศึกษา หากแต่การดำเนินงานยังเป็นระยะเริ่มต้นจึงยังมีปัญหาอยู่บ้าง ดังที่ผู้บริหารวิทยาลัยพระสิริสวัสดิ์ ให้ความเห็นว่ายังต้องมีการสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอนนี้กับผู้ปกครองอีกมาก เพราะผู้ปกครองจะกังวลว่านักเรียนจะสามารถสอบผ่านการสอบระดับชาติ (National test) ได้หรือไม่ สำหรับโรงเรียน Prek Leap School ได้จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองทุกเดือนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ปกครองในการนำหลักสูตรใหม่เข้ามาใช้ซึ่งยังไม่เห็นผลของการดำเนินงานเพราะเพิ่งเข้าร่วมโครงการ

ในส่วนของการสนับสนุนทางวิชาการสำหรับครูนั้น ทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการจะจัดกิจกรรม Professional Learning Community (PLC) เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และมีหน้าที่ต้องจัดทำเอกสาร ตำราเพื่อสอนในโรงเรียนและเผยแพร่โดยการสนับสนุนจาก KAPE

2) การบริหารงบประมาณ มีหลักการว่างบประมาณจะมาจากหลายแหล่งไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล องค์กรนานาชาติ องค์กรเอกชน องค์กรไม่แสวงหาผลกำไร มูลนิธิต่างๆ และการสนับสนุนจากผู้ปกครองในระยะเวลา 3 ปีแรก จากนั้นโรงเรียนต้องบริหารงานด้วยตนเอง กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตั้งกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาของสังคม (Social Equity Fund) โดยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการต้องมีแผนการลงทุน (Investment Plan) เช่นการวางแผนการขายรายได้จากการเช่าพื้นที่ให้ขายอาหารในโรงเรียน การตั้งกองทุนประกันชีวิต การจัดทำสินค้าและบริการ ฯลฯ

สำหรับวิทยาลัยพระสิริสวัสดิ์ได้รับการสนับสนุนทางการเงินอย่างดีจากชุมชน ด้วยเป็นโรงเรียนที่มีความพร้อมทางฐานะการเงินสูงและผู้ปกครองสามารถเข้ามาเป็นคณะกรรมการร่วมพัฒนาโรงเรียนได้จึงมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ส่วนโรงเรียน Prek Leap เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองมีข้อจำกัดเรื่องการเงิน หากแต่โรงเรียนสนับสนุนให้นักเรียนหารายได้เช่นการทำขนม การรับจ้างต่างๆ ไว้เป็นค่าทำกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งผู้ปกครองส่วนมากเห็นว่าเป็นการดีที่จะให้เด็กได้เรียนรู้ ลองผิดลองถูก ฝึกความรับผิดชอบ ซึ่งได้การจัดตั้งสภานักเรียนโดยนักเรียนเองรวมถึงกิจกรรมที่ดำเนินงานไปแล้วแล้วอย่างหลากหลาย

3) การบริหารงานบุคคล สิ่งสำคัญคือ การทำความเข้าใจเรื่องบทบาทหน้าที่ของแต่ละส่วนงานทั้งภาครัฐ โรงเรียนและเอกชน โดยเฉพาะการบรรจุครูตามนโยบาย NGS ซึ่งมีข้อกำหนดดังนี้ 1) ต้องมีผลการเรียนดี มีความรู้ดี 2) ต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน 3) ต้องใส่ใจนักเรียน ใฝ่รู้ ใฝ่สอน และ 4) ต้องทำงานกับนักเรียนไม่น้อยกว่า 20 ชม.ต่อสัปดาห์ และ

ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง 20 ชม.ต่อสัปดาห์ และต้องร่วมกันในกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) สถานศึกษาสามารถเลือกครูเองซึ่งอาจจะมาจากโรงเรียนอื่นตามความเห็นของคณะกรรมการบริหารโรงเรียน และมีการประเมินผลอย่างเข้มข้นทุกปี

จากการสนทนากลุ่มทั้ง 2 โรงเรียนพบว่าครูที่ร่วมโครงการมักเป็นครูในโรงเรียนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งต้องได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่องและต้องทำสัญญาว่าจะไม่สอนพิเศษเนื่องจากจะได้มีเวลาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูคนอื่นและมีเวลาเตรียมการสอนได้อย่างเต็มที่ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือครูบางคนยังไม่สามารถปรับตัวให้สอนในรูปแบบนี้ได้โดยเฉพาะการเพิ่มพูนความรู้เรื่อง ICT และภาษาอังกฤษ จึงมีบางคนลาออกจากโครงการไป

4) การบริหารงานทั่วไป รัฐกำหนดให้มี National and Subnational Oversight Boards ทำหน้าที่ประสานงานและประเมินผล ในช่วงแรกจะมีคณะกรรมการจากส่วนกลางกำกับดูแล แต่เมื่อดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว จะให้คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดเป็นผู้ดูแล โดยกระทรวงศึกษาธิการ จะประเมินผล “กระบวนการ” ที่เกิดขึ้นทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อม การบริหารห้องสมุด การให้คำปรึกษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และ ICT ฯลฯ ซึ่งหากโรงเรียนใดไม่ผ่านการประเมินก็ให้กลับไปบริหารโรงเรียนเช่นเดิมและไม่ได้รับกองทุนพิเศษนี้

กล่าวโดยสรุปคือ การจะดำเนินงานนโยบาย NGS ได้ประสบความสำเร็จนั้น ต้องประกันว่าโรงเรียนจะต้องมี 1) แผนการดำเนินงานที่ทำได้อย่างต่อเนื่อง 2) บุคลากร อุปกรณ์และสถานที่ที่เหมาะสม และ 3) การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชนและภาคเอกชน

อภิปรายผล

1. การศึกษาของกัมพูชาตามหลักคิดของโรงเรียนอัสตโนวิวัฒน์แบบสากลและบทเรียนสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาพบว่าในประเทศตะวันตกมีระบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมหรือโรงเรียนอัสตโนวิวัฒน์มานาน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงการค้าเนงานของกัมพูชาแล้วจะเห็นว่า มีแนวทางที่สอดคล้องกันหากซึ่งเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับประเทศไทยด้วย กล่าวคือ

1.1 หลักการกระจายอำนาจที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตามกำลังความสามารถ เมื่อบริบทของชุมชนมีความแตกต่างกันก็ยอมให้ความร่วมมือแตกต่างกันไปด้วย สำหรับโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษาจะพบว่า โรงเรียนที่นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีความพร้อมทางการเงิน ผู้ปกครองจะมีความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นวิชาการ การจ้างครูพิเศษ การสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ส่วนโรงเรียนที่ยังคงพึ่งพาความช่วยเหลือจากองค์กรต่างๆ อยู่เสมอนั้น ผู้ปกครองจะยังไม่กระตือรือร้นเข้าร่วมจัดการศึกษากับโรงเรียนมากนักเนื่องจากไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมและเห็นว่าเป็นหน้าที่ของโรงเรียนเท่านั้น

สำหรับประเทศไทย การดำเนินงานโรงเรียนอัสตโนวิวัฒน์ให้สำเร็จได้นั้น ต้องเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจของชุมชนให้มีส่วนร่วม และรัฐต้องเชื่อมั่นในความสามารถของโรงเรียนและชุมชนว่าจะสามารถทำงานได้จริงอย่างเป็นรูปธรรมซึ่งอาจมีหลายรูปแบบตามความแตกต่างของโรงเรียนทั้งเรื่อง ขนาด ที่ตั้ง ลักษณะของชุมชน ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น ฯลฯ

1.2 หลักความเสมอภาคทางการศึกษา สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนจากนโยบาย NGS คือ

ความเสมอภาคของครูที่ครูทุกคนในโครงการซึ่งมาจากโรงเรียนหลากหลายรูปแบบทั่วประเทศ สอนนักเรียนที่มีความพร้อมแต่ละเรื่องแตกต่างกันให้ได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน ครูแต่ละคนมีความเสมอภาคที่จะนำเสนอความคิดเห็น ร่วมกันออกแบบหนังสือ ตำรา และการจัดการเรียนการสอนที่เห็นว่าเหมาะสมสำหรับบริบทของส่วนรวม โดยมี KAPE เป็นผู้อำนวยการความสะดวก อย่างไรก็ตามก็ยังคงเป็นข้อจำกัดที่ว่าต้องทำให้นักเรียนสามารถสอบผ่านการสอบวัดผลระดับชาติด้วย โครงการนี้จึงมิได้ดำเนินการไปถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

สำหรับประเทศไทยควรพิจารณาว่าเป้าหมายของความเสมอภาคทางการศึกษามีใช้การให้ทุกคนสามารถสอบได้คะแนนเท่ากันทุกคน หากแต่ทุกคนต้องมีโอกาสการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย ซึ่งรัฐไม่สามารถจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดการเรียนการสอนหรือการคัดเลือกบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอต่อการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามแนวคิดดังกล่าวได้ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะให้โอกาสครูและชุมชนมีสิทธิในการร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของตนเองมากขึ้น

- หลักความพร้อมที่จะให้ตรวจสอบสำหรับกัมพูชาในระยะนี้มีเพียงระบบการตรวจสอบการทำงานด้านวิชาการของครูและผู้บริหารโรงเรียนเท่านั้น ซึ่งหากพิจารณาแล้วการดำเนินงานโรงเรียนอัตโนมัติมีองค์ประกอบและผู้เกี่ยวข้องมากมายและไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษาโดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น อาจสร้างความไม่มั่นใจถึงระบบการดำเนินงานและการประเมินผลทั้งทางวิชาการ งบประมาณ การคัดเลือกบุคลากร และอื่นๆ ของโรงเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างระบบการประเมินผลที่มีมาตรฐานบนการ

ยอมรับของทุกฝ่าย เป็นการประเมินผลหลายมิติและรอบด้านซึ่งผู้ถูกประเมินควรมีส่วนกำหนดเกณฑ์ดังกล่าวด้วย

- หลักการมีอำนาจอิสระ โดยเริ่มจากการปรับเปลี่ยนกฎระเบียบต่างๆ เพื่อให้การทำงานของโรงเรียนและชุมชนเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและเหมาะสมกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน ทั้งนี้ โรงเรียนและชุมชนควรเสนอ พิจารณาและตรวจสอบซึ่งกันและกันด้วย สำหรับประเทศไทยในปัจจุบันดำเนินงานตามกฎระเบียบเดียวกันทั่วประเทศซึ่งอาจปรับเปลี่ยนในบางข้อ เช่น จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารต้องการมีอิสระในเรื่องของการจัดซื้อพัสดุและงบประมาณเป็นอย่างมาก

สิ่งสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือคือการให้แต่ละภาคส่วนมีบทบาทตั้งแต่เริ่มต้น ซึ่งได้การกำหนดบทบาทหน้าที่แต่ละส่วนอย่างชัดเจน เห็นพ้องตรงกันถึงตั้งแต่การวางแผน กำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงาน การตรวจสอบจนถึงการประเมินผลร่วมกัน

2. การนำร่องโดยหน่วยงานของรัฐ

พัชรราวลัย วงศ์บุญสิน และคณะ (2558: 16) ได้กล่าวถึงภาคส่วนต่างๆ ที่มีบทบาทร่วมมือต่อการพัฒนาไว้ว่าประกอบด้วย 1) ภาคเอกชน 2) ชุมชน 3) การศึกษานอกโรงเรียน 4) แนวทางการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีชุมชนเป็นฐาน และ 5) ความช่วยเหลือและความร่วมมือจากต่างประเทศ เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่าการดำเนินงานของกัมพูชาเป็นไปตามแนวทางนี้อย่างชัดเจน กล่าวคือ นโยบายสนับสนุนการจัดทำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาตั้งแต่แผนเศรษฐกิจในฉบับก่อน อีกทั้งยังให้ NGOs จากต่างประเทศมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาเป็นระยะเวลานาน นั่นอาจเป็นเพราะหลังได้รับเอกราช กัมพูชาได้รับความช่วยเหลือจากหลายองค์กรทั่วโลกเพื่อการพัฒนาใน

ทุกมิติ องค์กรเหล่านี้มิได้นำความช่วยเหลือที่เป็นรูปธรรมเช่นยาหรืออาหารเท่านั้น หากแต่ยังสร้างกระบวนการพัฒนาคนกัมพูชาให้สามารถสานต่อการทำงานด้วยตนเองโดยเฉพาะในถิ่นทุรกันดารจากการศึกษาครั้งนี้เห็นได้ว่ามีเจ้าหน้าที่ของ KAPE ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นเล่าให้ฟังว่า ได้รับการถ่ายทอดและฝึกฝนประสบการณ์ทำงาน ตั้งแต่การเก็บข้อมูล การร่วมวางแผนการพัฒนา การดำเนินงาน การประเมินผล และการสะท้อนกลับข้อมูลกับองค์กรภายนอกเสมอ ซึ่งทำให้มีความเข้าใจท้องถิ่นของตนเองและมองเห็นวิธีการทำงานที่ส่งผลถึงการพัฒนาในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาวได้ชัดเจน ส่งผลดีต่อการพัฒนาโรงเรียนนาร่องที่รัฐเป็นผู้ริเริ่มซึ่งจะมีงบประมาณสนับสนุนเพียง 3 ปี หลังจากนั้นจึงให้ชุมชนดำเนินงานต่อ สำหรับประเทศไทย จะเป็นการสร้างกระบวนการที่สถานศึกษาและชุมชนร่วมกันดำเนินงานมากกว่า แต่ยังไม่มีส่วนงานไหนเป็นหลักในการขับเคลื่อนโรงเรียนอัสตโนวิวัฒน์นี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรเร่งรัดให้ดำเนินงานโรงเรียนนาร่องโดยวิเคราะห์ผลดี ผลเสียของโรงเรียนที่ได้

มีการทดลองไปแล้ว โดยพิจารณาเพิ่มเติมถึงแนวปฏิบัติที่ควรนำไปใช้กับโรงเรียนที่มีความหลากหลายทั้งที่ตั้ง ความพร้อม ขนาดของโรงเรียน ซึ่งอาจเป็นการทดลองทั้งโรงเรียนหรือบางส่วนของโรงเรียนก็ได้

1.2 นายุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อระวาง บัณฑิตและเงื่อนไขในการนำไปพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะต่อการทำวิจัยต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงลึกถึงกฎระเบียบที่เอื้อและไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน อีกทั้งนำไปทดลองกับโรงเรียนต้นแบบในลักษณะของ Research and Development ซึ่งให้โรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วมพัฒนารูปแบบโรงเรียนอัสตโนวิวัฒน์ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยระบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ปี พ.ศ.2561 นอกจากนี้ ยังมีผู้ช่วยวิจัยคือนิสิตระดับดุขุฎิบัณฑิตจำนวน 2 คน คือ นายสลิพงษ์ เศรษฐมณี และนางสาวรัตนลักษณ์ มณีรัตน์โชติวงศ์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *กระจายอำนาจการศึกษา...สู่โรงเรียน (School-Based Management)*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- พัชรพล วังศ์บุญสิน และคณะ. (2558). *โอกาสในการเข้าสู่ตลาดธุรกิจการศึกษาในประเทศกัมพูชา สปป.ลาว สหภาพเมียนมา และเวียดนาม*. กรุงเทพฯ: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *แนวทางการจัดโรงเรียนในกำกับของรัฐ (Charter Schools): บทเรียนจากต่างประเทศ*. กรุงเทพฯ: ที.พี.พี.พี.

-
- Kampuchean Action for Primary Education. (2018). *Annual report 2017*. Cambodia: Kampuchean Action for Primary Education.
- Ministry of Education, Youth and Sport. (2016). *Policy guidelines for new generation school for Basic Education in Cambodia, 2016*. Cambodia: Ministry of Education, Youth and Sport.
- Ministry of Education, Youth and Sport. (2014). *Education strategic plan 2014-2018*. Cambodia: Ministry of Education, Youth and Sport.